

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Podpora udržitelných zelených pracovních míst pro balíček EU v oblasti energetiky a změny klimatu (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2011/C 44/18)

Zpravodaj: **pan IOZIA**

Dne 16. července 2009 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Podpora udržitelných zelených pracovních míst pro balíček EU v oblasti energetiky a změny klimatu (stanovisko z vlastní iniciativy).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 1. června 2010.

Na 464. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. července 2010 (jednání dne 14. července 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 146 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí stanoviska

1.1 „Chci ukázat, že investice do technologií se sníženým účinkem na klima a zvýšenou energetickou účinností představují hospodářskou výhodu. Příležitosti jsou obrovské.“

Connie HEDEGAARD, komisařka pro opatření v oblasti změny klimatu

1.2 První část třetího tisíciletí započala novými otázkami o budoucnosti planety. Rizika spojená s probíhající změnou klimatu, stoupající světová poptávka po energii, vyčerpání tradičních zdrojů v relativně blízké době, rostoucí informovanost občanů, žádajících vhodná opatření k omezení a zmírnění negativních účinků emisí skleníkového plynu, vedou k nutnému přezkoumání modelu rozvoje, snížení spotřeby a zvýšení využívání alternativních a obnovitelných zdrojů napomáhajících snížení emisí. Evropské politiky by se měly zaměřit na rozvoj zelené, sociální a konkurenceschopné Evropy.

1.3 Nutnost posílit zabezpečení dodávek a snížit závislost na politicky nestabilních nebo konkurenčních oblastech doprovázená postupnými změnami skladby zdrojů ve prospěch čistých a obnovitelných energií vede k závěru, že nová zelená ekonomika bude faktorem udržitelného rozvoje a růstu zaměstnanosti a přispěje k nové hospodářské, sociální a environmentální rovnováze.

1.4 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) si v tomto stanovisku klade za cíl analyzovat perspektivy „udržitelných zelených pracovních míst“ a stanovit vhodné nástroje pro jejich podporu a šíření.

1.5 K vyhodnocení účinků těchto nových politik je třeba brát v úvahu „saldo“ mezi novými pracovními místy a starými pracovními místy, která jsou rušena, tedy „černými pracovními

místy“ (v uhelných dolech, výstavbě a údržbě konvenčních elektráren atd.). Tyto procesy změn musejí být provázeny politikami zaměřenými na zachování příjmů, vzdělávání a odbornou rekvalifikaci. Nová zelená ekonomika musí být chápána pracujícími a občany jako velká příležitost, musí zahrnovat zásady důstojné práce a musí se stát motorem sociálně, environmentálně i hospodářsky udržitelného rozvoje.

1.6 Evropská strategie přechodu k hospodářské a průmyslové politice zaměřené na nízké emise skleníkových plynů se musí zakládat na jednáních mezi vládami, sociálními partnery a občanskou společností o hospodářských a průmyslových změnách, o investicích do technologií vhodných pro nová a důstojná zelená pracovní místa i do nových zelených kvalifikací.

1.7 Pro úspěch této strategie je nepostradatelné zapojení státních a místních orgánů, podniků a odborů do trvalého dialogu, aby se ověřil dopad na zaměstnanost a trh práce. Bez zapojení sociálních partnerů a organizované občanské společnosti nedojde k žádnému pokroku. EHSV vítá vytvoření generálního ředitelství pro opatření v oblasti změny klimatu (CLIM), jež by mělo koordinovat vnitřní i vnější politiky Unie vztahující se ke zmírnění a přizpůsobení.

1.8 EHSV považuje za nezbytné, aby byl vytvořen stálý konzultační nástroj pro předvídaní negativních dopadů sociálně-hospodářského přechodu, koordinaci činností odvětvových rad a posílení dialogu mezi sociálními partnery a orgány veřejné správy. Agentura pro životní prostředí by měla také být svěřena odpovědnost za skutečnou „vysledovatelnost“ emisí pokrývající všechny úrovně produkce a dopravy s využitím metody LCA (posouzení celého životního cyklu), jak ji upravují normy ISO řady 14040 a jak je definována v zelené knize KOM(2001) 68

v konečném znění a ve sdělení KOM(2003) 302 v konečném znění o integrované politice produktů, a jak ji doporučuje, přinejmenším nepřímo, také znění evropských nařízení o EMAS ((ES) č. 761/2001) a Ecolabel ((ES) č. 1980/2000).

1.9 Unie má klíčovou úlohu v podpoře zelených pracovních míst. Pokud se jedná o investice, musí upřednostnit politiku podpory v činnostech a v odvětvích; musí společně s členskými státy usilovat o stabilní právní úpravu, jež citelně snižuje administrativní zátěž, a neustále mít na paměti potřeby malých a středních podniků (MSP). Pokud se jedná o trh práce, musí podporovat spuštění specifických programů pro podporu odborného vzdělávání, ale především rekvalifikace pracovníků ohrožených průmyslovými změnami, kteří by mohli ztratit svá stávající zaměstnání nebo přijít o dosavadní úroveň příjmů. Členské státy musejí podporovat energetickou účinnost, investice do obnovitelných zdrojů a do výzkumu a vývoje pomocí daňových pobídek zaměřených na podniky i uživatele a využíváním fondů získaných obchodováním s povolenkami ETS. Tato politika je naléhavě potřebná zvláště v tomto krizovém období.

1.10 Důležitou úlohu mohou sehrát veřejné zakázky. Více než 15 % evropského HDP vzniká v oblasti veřejných zakázek. Preferenční klauzule ve prospěch zboží a služeb vyznačujících se environmentální udržitelností mohou povzbudit trh a přinést rychlejší růst investic do technologických inovací.

1.11 Unie jako celek stále neinvestuje dostatečně do výzkumu; to platí jak pro úroveň Unie, tak pro úroveň členských států. Jedná se o méně než 2 % HDP ve srovnání s 2,6 % v USA a 4 % v Japonsku. Evropa potřebuje větší investice do výzkumu a vývoje a zásadní význam má orientace tohoto výzkumu směrem ke společnosti vyznačující se nízkými emisemi skleníkových plynů.

1.12 Největší vývojový potenciál se týká všech tradičních činností a prací, kde lze najít příznivější zelená řešení. V tom má zásadní úlohu občanská společnost. K prvotním a základním činnostem pro rozvoj nové zelené ekonomiky patří environmentální výchova mladých generací, odborná příprava a komunikování a informování podniků, pracujících a občanů. EHSV se do podpory těchto činností aktivně zapojuje prostřednictvím projektu Pinocchio.

1.13 Ze strany zemědělského odvětví se očekává mimořádně významné přispění, a to jak v transformaci výrobních modelů, tak ve vývoji agrolesnictví a pěstování biomasy. Ochrana území a prostředí staví zemědělství s jeho organizací do první linie rozsáhlé kampaně na zvýšení povědomí veřejnosti a informování o výhodách nové zelené ekonomiky.

1.14 Biomasa představuje zdaleka nejvýznamnější obnovitelný zdroj energie – údaje z roku 2008 ukazují, že na evropské

úrovni mají energetické zdroje biologického původu dřívou převahu nad všemi dalšími obnovitelnými zdroji. V EU dvaceti sedmi státech se dvě třetiny primární energie z obnovitelných zdrojů, čili 66,1 % z celkových 6 200 PJ, získává prostřednictvím biomasy.

1.15 V období hospodářských obtíží a omezené dostupnosti kapitálu je vhodné soustředit síly na omezené množství priorit, které mají pro Evropu klíčový význam z hlediska její konkurenceschopnosti ve světě, z hlediska ochrany životního prostředí a udržení pracovních míst v nadcházejících letech. Mezi prioritní oblasti podle mínění EHSV náleží energie z obnovitelných zdrojů, udržitelná doprava a domy s velmi nízkými emisemi CO₂.

1.16 Během období přechodu musí veřejný sektor těmto oblastem věnovat maximální podporu. Hlavními překážkami rozvoje činností a dobrých a důstojných zelených pracovních příležitostí jsou politiky prudkých zvrátů, nestabilní a nekoherentní právní rámec a administrativní zábrany.

2. Úvod

2.1 Trh energií

2.1.1 Finanční a hospodářská krize bezesporu zbrzdila rozvoj činností spojených s celým odvětvím nových energií.

2.1.2 Trh plynu a ropy postihl roku 2009 strmý pád transakcí. Bylo zaznamenáno 19 % snížení hodnoty obchodů, odpovídající částce více než 90 mld. dolarů (IEA World Energy Outlook). Přes toto zamrznutí spotřeby očekávají předpovědi pro rok 2030 nadále zhruba 40 % zvýšení poptávky po energii, jež by tak dosáhla 16,8 mld. tun ropného ekvivalentu (toe).

2.1.3 Fosilní energetické zdroje však budou nadále představovat více než 77 % růstu poptávky v období let 2007–2030 s tím, že poptávka po ropě vzroste z dnešních 85 Mb/den (milionů barelů denně) a 88 Mb/den v roce 2015 až na 105 Mb/den v roce 2030.

2.1.4 Podle zprávy o výhledu světové energetiky z roku 2009 je možné se bránit změně klimatu a udržet ji pod kontrolou; je k tomu však potřebná zásadní transformace energetického odvětví. Zpráva navrhuje scénář 450 s akcemi, které je třeba ofenzivně provádět podle pevného kalendáře. Tento scénář směřuje k setrvalému omezení koncentrací CO₂ v ovzduší na 450 ppm a udržení globálního oteplení na hodnotě do dvou stupňů ve srovnání s předindustriálními hodnotami. Mezinárodní energetická agentura uvádí, že k naplnění tohoto scénáře je třeba, aby poptávka po fosilních palivech dosáhla vrcholu do roku 2020 a emise CO₂ spojené s energií se do roku 2030 snížily na 26,4 mld. tun ve srovnání 28,8 mld. tun v roce 2007.

2.2 Energetická účinnost

2.2.1 Programy energetické účinnosti Evropské unie si kladou za cíl snížení energetické náročnosti v období 2005–2020 o 3,3 % ročně, což by přineslo úspory 860 Mtoe ročně. Tento náročný cíl, který by měl být předmětem závažných opatření všude, kde je to možné, vyžaduje obrovské investice, jež by však měly vést ke značným úsporám, které Komise vyhodnotila v řádu 100 mld. EUR ročně (sdělení Komise – Akční plán pro energetickou účinnost: využití možností, KOM(2006) 545 v konečném znění).

2.2.2 EHSV se vyjádřil v různých stanoviscích velmi příznivě k evropským iniciativám na šíření programů energetické účinnosti⁽¹⁾. Podobné nadšení však naneštěstí nemohl zaznamenat na straně členských států⁽²⁾. EHSV znovu připomíná, že „jedním z často přehlížených aspektů ekologických politik je jejich ekonomický přínos. Je zjevné, že ekologické hospodářství je jedním ze způsobů, jak se dostat ze světové krize. Vznikající zelené hospodářství vytváří nové pracovní příležitosti. Komisař Dimas uvedl, že „zelené investice“ vytvoří v příštím desetiletí 2 miliony pracovních míst v EU. Proto ekologické hospodářství není luxus.“⁽³⁾

2.2.3 Komise se musí připravit na přezkoumání strategie energetické účinnosti. Dosážené pokroky zatím nevedly k očekávaným přínosům. Relativní stabilizace ceny ropy, která z rekordní hodnoty 147,27 USD za barel dne 11. července 2008 klesla v roce 2009 na průměrných 53,56 USD za barel (v roce 2008 byl 91,48 USD za barel) (WTRG Economics) rozhodně neprospěla investicím.

2.2.4 Přezkoumání směrnice o energetické účinnosti obytných a administrativních staveb, jež značně rozšíří okruh subjektů, pro něž jsou povinné strukturální zásahy u nových obytných staveb a jejich přestaveb, stejně jako nařízení o emisích z automobilů a zpracovávaná legislativa o lehkých nákladních vozidlech budou od průmyslových odvětví vyžadovat značné úsilí, aby dosáhla plánované emisní cíle, projeví se však ve velkém zvýšení účinnosti a z toho vyplývajícím snížení spotřeby.

2.2.5 EurObserv'ER 2009 (EurObserv'ER 2009 – The State of Renewable Energies in Europe. 9th EurObserv'ER Report) analyzoval ve 14 členských státech EU (Německu, Francii, Španělsku, Dánsku, Švédsku, Itálii, Rakousku, Polsku, Finsku, Spojeném království, Nizozemsku, Slovensku, Slovinsku a Lucembursku) přímé účinky v oblasti zaměstnanosti, jež lze přičíst různým technologiím spojeným s obnovitelnými energetickými zdroji. V roce 2008 technologie energetiky využívající obnovitelné zdroje umožnily vytvoření nebo zachování celkem 660 000 pracovních míst. Z tohoto počtu více než 42 % (asi 278 000) souvisí s biogenními energetickými zdroji (biomasou, v užším

slova smyslu). Investice do biomasy poskytuje trvalou zaměstnanost, snižuje energetickou závislost Evropy a citelně zlepšuje úroveň emisí CO₂.

3. Krize a zelená pracovní místa

3.1 Hospodářská krize těžce zasáhla veřejné finance. Souhrnný deficit v eurozóně dosáhl v roce 2009 hodnoty 6,4 %, v roce 2010 Komise očekává 6,9 %. To vyžaduje přísné plány zotavení, které by přivedly deficit ve zkráceném časovém termínu do mezí stanovených paktem stability. EHSV varuje před rétorikou a politickou nečinností, když se hovoří o podněcování zeleného růstu.

3.2 Disponibilní zdroje potřebné k pokračování v plánech pobídek výroby energie z obnovitelných zdrojů a v programech energetické účinnosti se stále ztenčují. Členské státy budou muset na programy energetické účinnosti a na investice do obnovitelných zdrojů, udržitelné mobility a dopravy obecně věnovat prostředky získané z obchodování s emisními povolenkami (ETS) v míře větší, než je plánovaných 50 %.

3.3 Existuje riziko, že boj proti změně klimatu může být nesprávně chápán a vnímán omezeně pouze jako snižování spotřeby. Je třeba brát v úvahu energetický výnos investic (EROI) a spojit koncept udržitelnosti s konceptem vývoje, tedy tvořit novou ekonomiku, jež nepůjde cestou „udržitelné recese“ a „přijatelné nezaměstnanosti“ nevyhnutelně vedoucí ke zhoršení životních podmínek člověka bez významných změn zdravotního stavu planety.

3.4 Systém podniků také musí čelit těžkému omezení úvěrů, což se týká především MSP. Nižší zdroje použitelné k běžným činnostem téměř vylučují rozvoj investic do restrukturalizací, které jsou často nákladné a teprve po několika letech mohou přinést výnosy. Jsou potřebné politiky zaměřené na podporu.

3.5 Mezinárodní organizace práce při uvedení svého stanoviska k nedávné iniciativě Komise (Duncan Campbell, ředitel Department Of Economic and Labour Market Analysis) navrhl tuto definici:

„Zelená pracovní místa je možné definovat jako taková, která redukuje environmentální stopu tím, že:

- snižují spotřebu energie, odpadních surovin a vody,
- dekarbonizují a dematerializují ekonomiku,
- snižují emise skleníkových plynů,

⁽¹⁾ Úř. věst. C 10, 15.1.2008, s. 22–35.

⁽²⁾ Úř. věst. C 77, 31.3.2009, s. 54–59, Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 39–42.

⁽³⁾ Úř. věst. C 277, 17.11.2009, s. 20.

— respektují politiky přizpůsobení se změně klimatu,

— chrání a ozdravují ekosystém.“

3.6 Mezinárodní organizace práce již po několik let vede odvětvové studie v oblasti zelených pracovních míst ve spolupráci s mezinárodními organizacemi podnikatelů a odbory. Identifikovala odvětví, kterých by se toto téma mělo týkat především:

Energetika	integrovaný cyklus zplyňování a jímání CO ₂
	kogenerace (tepla a energie)
	energie z obnovitelných zdrojů (větrná, sluneční, z biopaliv, geotermická, malé vodní elektrárny); palivové články
Doprava	vozidla s účinnějšími motory
	hybridní elektromobily a vozidla s palivovými články
	sdílení aut
	veřejná doprava
	bezmotorová doprava (na kole, pěšky), změna politiky územního plánování a modelů městského osídlení (snížení vzdáleností a závislosti na motorové dopravě)
Podniky	omezení znečišťování (čističky a další filtrační technologie)
	energetická a materiálová účinnost
	technologie čisté výroby (s vyloučením toxických látek)
	navrhování výrobních cyklů metodou „od kolébky ke kolébce“ (systémy s uzavřeným cyklem, jak je definují William McDONOUGH a Michael BRAUNGART)
Budovy	osvětlení, elektrospotřebiče a kancelářské zařízení s vysokou energetickou účinností
	vytápění a chlazení sluneční energií, solární panely
	modernizace starých budov novými technologiemi
	zelená výstavba (energeticky účinná okna, izolace, stavební materiály, vytápění, větrání a klimatizace)
	pasivní domy využívající solární energii, domy s nulovými emisemi

Materiálové hospodářství	recyklace
	rozšíření odpovědnosti výrobce, zpětné odebrání výrobků, regenerace
	dematerializace
	životnost a opravy výrobků
Maloobchod	podpora vysoce účinných výrobků a používání ekoznačky
	prodejny v blízkosti obytných čtvrtí
	minimalizace přepravních vzdáleností (z místa původu výrobků do skladů)
	nová ekonomika služeb (prodej služeb, nikoliv výrobků)
Zemědělství	ochrana půd
	účinnost vodního hospodářství
	ekologické pěstební metody
	snížení vzdáleností mezi výrobcí a trhem
Lesnictví	znovuzalesňování a projekty znovuzalesňování
	agrolesnictví
	udržitelné lesní hospodářství a certifikace
	zastavení odlesňování

3.7 Zelená pracovní místa se u většiny činností musejí vyznačovat vysokou úrovní schopností a odborné přípravy.

4. Hlavní aktéři a příklady osvědčených postupů

4.1 Během veřejného slyšení (EHSV, 23. března 2010) obohatili diskusi o svůj příspěvek někteří hlavní představitelé světa sdružení.

4.2 Předseda konfederace Confartigianato z Bergama představil Zelený týden energie, 16 akcí zaměřených na informování veřejnosti a diskusi, jichž se zúčastnilo 80 přednášejících a stovky účastníků, aby prozkoumali normativní a technické otázky energetických úspor a ekologické udržitelnosti. Je to vynikající příklad úlohy, již profesní sdružení mohou a musejí zastávat při šíření kultury. Byly představeny nové služby věnované energetice, jako „energetické okénko“ nabízející specializované poradenství podnikům, „průvodce úvěrem“ pro podporu investic včetně úvěrového konsorcia sdružení a „odborná technická příprava“ ve spolupráci se strojní fakultou university v Bergamu.

4.3 Představitel WWF odpovědný za evropskou klimatickou a energetickou politiku zdůraznil ve svém vystoupení pozitivní vliv zelené ekonomiky na zaměstnanost, jež očekávají studie provedené touto organizací. Organizace zaměřené na životní prostředí jsou zjevně nakloněny politice podpory energetiky s nízkou úrovní emisí CO₂, nebo dokonce s nulovými emisemi.

4.4 Předseda polských odborů hornictví a energetiky upozornil na rizika politiky, která nadměrně znevýhodnila „černá pracovní místa“. Je nutné zachovat zaměstnanost pomocí iniciativ zaměřených na vytvoření nových pracovních míst, která by pojala pracovníky ze zrušených míst. Je třeba brát v úvahu „saldo“ pracovních míst nově vytvořených a starých, ztracených. Také vypláceným mzdám je třeba věnovat velkou pozornost: některá nová zelená pracovní místa jsou méně placena a cena kW získaného z uhlí je poloviční proti kW získanému z obnovitelných zdrojů. Bez odpovídajících politik podpory zaměstnanosti existuje reálné nebezpečí, že se nezaměstnanost zakrátko zdvojnásobí. Je třeba také plánovat odpovídající formy podpory mobility pracovníků.

4.5 Předseda Evropské federace stavebnictví prohlásil, že evropské společnosti mají velký podíl a zájem na podpoře modernizace a zvýšení účinnosti obytné výstavby a veřejných i soukromých staveb pro pracovní činnosti. Odvětví nevyžaduje zvláštní hospodářskou pomoc, ale jeho cílem je stabilní legislativa, zaručená na určitý počet let, aby bylo možné programovat investice a průmyslové plány. Stavebnictví potřebuje přiměřený a stálý finanční tok, se kterým může počítat, nikoliv krátkodobé pobídky. Odpovídající daňová politika by mohla pomoci rodinám zaměřit se na tento typ investic. Podniky jsou připravené udělat svůj díl práce v nepostradatelné odborné přípravě vlastních pracovníků.

4.6 Předsedkyně Rady architektů Evropy (CAE) zdůraznila potřebu dalšího vývoje odborné přípravy zaměřené na udržitelnou architekturu v Evropě, kdy je třeba prosazovat holistické pojetí programování zásahů do území, pro které je třeba přehodnotit tuto profesi. Podle CAE je třeba stanovit ve shodě se sdruženími stavitelů ambiciózní záměry, které zvýší kvalitu a energetickou účinnost budov. CAE na základě nedávných negativních zkušeností vyjádřila pochybnosti nad výsledky partnerství veřejného a soukromého sektoru v případě veřejných zakázek.

4.7 Zástupce Komise upozornil na vysoký potenciál nových pracovních míst, která je možné vytvořit. Odhady již hovoří o více než milionu nových pracovních míst. Úspěch druhého kongresu o geotermální energii ukázal možné cesty vývoje. Například ve Švédsku je instalováno 33 tepelných čerpadel na 1 000 obyvatel, naproti tomu ve Španělsku je to jen 0,1. Problémem pro rozvoj obnovitelných zdrojů jsou administrativní překážky. Energetická účinnost je klíčem celého podniku, především v budovách. Zelená pracovní místa, která budou stimulována národními akčními plány, budou dlouhodobá a konkurenceschopná.

4.8 Zástupce Vysoké školy ekonomické a technické v Berlíně ve vystoupení bohatém na podněty k zamyšlení i data připomněl silnou mezinárodní konkurenci na trhu energie z obnovitelných zdrojů. O tento trh soupeří především USA a Čína. Téměř 50 % solárních panelů exportují Čína a Tchaj-wan.

4.9 Zástupce jednoho z nejvýznamnějších španělských podniků v oboru větrných elektráren zdůraznil strategický význam tohoto odvětví, jež vděčí za svůj rozvoj inteligentním a odvážným politikám, které povzbudily investice a měly přidanou hodnotu pro hospodářství. Vyhledy do budoucna jsou přes krizi povzbudivé, pokud budou pokračovat politiky podporující obnovitelné zdroje. Ve svém vystoupení citoval prezidenta Obamu: „Národ, který se postaví do čela ekonomiky založené na čisté energii, bude i lídrem světové ekonomiky“ (Zpráva o stavu Unie, přednesená Barackem Obamou 27. ledna 2010).

4.10 V závěru představitelka Evropské konfederace odborových svazů (EKOS) zdůraznila nasazení konfederace v zájmu politiky šíření a podpory zelených pracovních míst, jež musejí respektovat důstojnost pracovníků, jejich práva a platovou úroveň. Zelená pracovní místa musejí být již ze své definice důstojná. EKOS považuje za nutné, aby byly zavedeny politiky přechodu, podpory odborné přípravy a předvídaní průmyslových změn.

5. Jaké jsou vyhlídky?

5.1 V několika posledních letech se objevila navzájem se velmi různící čísla, která popisují možné přínosy pro zaměstnanost vyplývající ze zelených pracovních míst, z energetické účinnosti a z iniciativ boje proti změnám klimatu. Odhady počtu nových míst se pohybují ve stovkách tisíců, ale jen s obtížemi se vyčísľují. Vážným problémem je vyhodnocení čistého přírůstku, tedy odečtení počtu pracovních míst, která byla ve stejném odvětví zrušena.

5.2 V současnosti dosahuje počet „zelených“ pracovních míst 4,6 milionu, bereme-li v úvahu ekologické činnosti v úzkém slova smyslu; je třeba připočíst 8,67 milionu, tedy 6 % zaměstnaných v EU-27, hovoříme-li o aktivitách spojených s přírodními zdroji, jako je lesnictví nebo ekoturistika. K velice podstatnému rozměru docházíme při použití širší definice, jež vede k součtu 36,4 milionu zaměstnaných, tj. 17 % pracovních sil, vezmeme-li v úvahu také nepřímé a dodavatelské pracovní činnosti (GHK et al., 2007). Ve svém nedávném dokumentu o zaměstnanosti v Evropě (Employment in Europe 2009) Komise na tyto rozdíly upozorňuje. Růst se týkal především odvětví obnovitelných zdrojů, biologického zemědělství a v zatím skromné míře také aktivit spojených s rekonstrukcí nemovitého majetku.

5.3 Hlavní oblasti činnosti. Stavebnictví.

5.3.1 S 16,3 miliony pracovníků, což je 7,6 % celkové zaměstnanosti, se stavebnictví řadí na první místo mezi evropskými průmyslovými obory: obrát 1 305 mld. EUR v roce 2008 odpovídá 10,4 % HDP. Další 32 milionů pracovníků zaměstnávají dodavatelé (výroční zpráva FIEC, 2009).

5.3.2 Evropské stavebnictví se aktivně zapojuje do projektů a iniciativ zaměřených na dosažení vyšších standardů účinnosti a energetických úspor: v sedmém rámcovém programu v projektu Sunrise pro využití fotovoltaické energie v budovách, v projektu Cygnum pro výrobu předem izolovaných dřevěných panelů z nízkonákladového recyklovaného materiálu, jež umožní zvýšit dostupnost bydlení s nízkou spotřebou energie, a v Mobi3con, operačním systému v 3D využívaném na stavbách k zamezení chyb, k nimž dochází mezi návrhem a realizací; FIEC, Evropská federace stavebního průmyslu, zde očekává úspory až 6,2 mld. EUR.

5.3.3 Přes vážné dopady finanční krize, jež v některých zemích, jako je Španělsko a Irsko, v podstatě zmrazily trh, se představitelé tohoto odvětví domnívají, že v příštích letech bude potřebných nejméně 800 000 nových pracovních míst pro specializované techniky a inženýry v programech zvýšení energetické účinnosti budov. Očekává se, že jen v samotné Francii dojde mezi roky 2007 a 2012 ke zvýšení počtu pracovních míst v oblasti energetické účinnosti ze 169 000 na 320 000 (studie ADEME – Agence de l'Environnement et de la Maîtrise de l'Energie, 2008).

5.3.4 Dalším odvětvím, kde se očekává růst zaměstnanosti je ESCO (společnosti energetických služeb), tedy společnosti provádějící opatření ke zlepšení energetické účinnosti, jež na sebe přebírají riziko iniciativy a konečného zákazníka zbavují veškeré organizačních a investiční zátěže. Rozšíření těchto společností v některých zemích bránili velcí výrobci, kteří se obávali dramatického snížení spotřeby. (*)

5.3.5 Nepostradatelnými jsou pro dokonalé řízení změn odborná příprava a celoživotní učení: FIEC, Evropská federace stavebního průmyslu, a FETBB, Evropská federace pracovníků ve stavebnictví a zpracování dřeva, aktivně spolupracují na vývoji společných iniciativ v oblasti odborné kvalifikace a přeshraniční odborné přípravy.

5.4 Obnovitelné zdroje energie

5.4.1 V roce 2008 bylo v průmyslu fotovoltaické energetiky zaměstnáno 190 000 osob (130 000 přímo a 60 000 nepřímo); za podpory trhu ze strany EU 27 toto odvětví očekává, že v roce 2030 bude moci nabídnout 2,2 milionu pracovních míst; čistý přínos je však velice omezený: za předpokladu 15 % exportu bude čisté saldo v roce 2030 v EU 27 přibližně

162 000 pracovních míst (20 000 v roce 2010 a 49 000 v roce 2020) (EPIA – European Photovoltaic Industry Association, 2009).

5.4.2 Průmysl fotovoltaiky vyžaduje vysoce specializovaný personál, a to jak pro výzkum a vývoj, tak pro údržbu; architekti a inženýři budou muset studovat zapojení do městského prostředí, pro něž jsou typická historická centra vysoké krajinné a umělecké hodnoty. Souhrnný instalovaný výkon v Evropě se zvýšil z 1 981 MW v roce 2005 na 9 405 MW v roce 2008 – v období 2007–2008 se téměř zdvojnásobil (EPIA, Global Market Outlook for Photovoltaic until 2013, 2009, analýza, A. T. Kearney). Do roku 2030 budou potřebné specializované kursy pro přípravu nejméně 50 000 nových zaměstnanců ročně. Jsou zatím nedostatečné možnosti v magisterském a postgraduálním studiu věnovaném specifické přípravě k využívání fotovoltaické energie.

5.4.3 Větrná energie s 64 935 MW instalovaného výkonu ke konci roku 2008 se řadí již dnes na místo nejnámennějšího obnovitelného zdroje elektrické energie. V roce 2007 dosáhl počet přímo zaměstnaných čísla 108 600, započteme-li nepřímo zaměstnané pracovníky, dojdeme k číslu 154 000 osob. 59 % pracovníků je zaměstnáno v průmyslu větrných elektráren a jejich dílů. K zemím s největší koncentrací pracovníků patří Německo, Španělsko a Dánsko (EWEA – European Wind Association, 2009). Evropská asociace tohoto odvětví odhaduje, že počet zaměstnaných by roku 2020 mohl dosáhnout 330 000, což je více než dvojnásobek.

5.4.4 Podle studie provedené ve Španělsku, tedy zemi, která do alternativních energií velmi investovala, by se počet pracovních míst měl zvýšit z 89 tisíc v roce 2007 na 228 až 270 tisíc podle užití jednoho ze dvou odlišných scénářů (ISTAS – Instituto Sindical de Trabajo Ambiente y Salud, 2009).

5.5 Doprava

5.5.1 V průmyslu výroby automobilů a jiných silničních dopravních prostředků je zaměstnáno zhruba 2,2 milionu pracovníků, případně 9,8 milionu započteme-li pracovníky dodavatelů (ACEA – Evropské sdružení výrobců automobilů); k nim se dále přidávají pracovníci ve veřejné dopravě a zaměstnanci soukromých dopravců. Celkový součet překračuje 16 milionů osob, bereme-li v úvahu železnice, plavební společnosti, průmysl a služby spojené s letectvím a silniční nákladní dopravou.

5.5.2 Toto odvětví krize těžce poznamenala: výroba autobusů se snížila o 7,6 %, automobilů o 21,6 %, mikrobusů o 48,9 %, nákladních automobilů dokonce o 62,6 %. To je pro toto odvětví skutečná katastrofa. Dalším odvětvím dopravy se nedařilo lépe a došlo k všeobecnému propadu objednávek a činnosti.

(*) Úř. věst. C 77, 31.3.2009, s. 54–59, Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 39–42.

5.5.3 Sektor dopravy bude ovlivněno více než jiná technologickými výzvami danými klimatickým balíčkem a následnými předpisy o emisích CO₂. Zahrnutí emisí pocházejících z letecké dopravy do systému evropských emisních povolenek (ETS) přinese potíže provozovatelům nejzastaralejších letadel, kteří budou muset platit vysoká penále za své emise. Navíc, jak již dříve konstatoval EHSV⁽⁵⁾, „uplatnění systému pro obchodování s emisemi je v námořní dopravě značně komplikovanější než u letectví, a zejména v trampové dopravě kvůli praktickým aspektům světového námořního obchodu, díky kterému jsou kalkulace systému pro obchodování s emisemi velmi obtížné“.

5.5.4 Očekává se trvalý (a žádoucí) růst železniční dopravy, a to jak v oblasti osobní, tak nákladní dopravy. Do roku 2030 se očekává přírůstek 1 200 000 pracovních míst v osobní dopravě a 270 000 v nákladní dopravě, naproti tomu snížení asi o 700 000 v silniční dopravě (Syndex Etuc Istars research, 2007).

5.5.5 Udržitelná městská mobilita s jasnou politikou ve prospěch bezmotorové dopravy, jako je jízda na kole a chůze, zlepšší kvalitu života a podstatně přispěje ke snížení emisí skleníkových plynů.

6. Pozitivní opatření k podpoře zelených pracovních míst

6.1 Jsou nutné podstatné zásahy, ať již veřejné, soukromé nebo společné, aby bylo možné čelit výzvám, které jsou před námi: uvést do souladu hospodářský rozvoj s významným snížením škodlivých emisí a s možností získat více lepších pracovních míst.

6.2 V současné době neumožňuje stav veřejných financí očekávat významný manévrovací prostor, když došlo k zásahům ve prospěch finančního systému, jenž byl v hluboké krizi, a následně hospodářské krizi, jež snížila daňové výnosy všech členských států.

6.3 EHSV navrhuje přijetí „Evropského státního fondu“ zaručeného EIB a specifickými zdroji, které by měl dát k dispozici systém centrálních bank a ECB, a určeného k dosažení cílené energetické účinnosti a úspor. Je potřebný evropský „Marshallův plán“, jenž by s jistotou pokryl finanční požadavky, které přináší boj proti změně klimatu.

6.4 EIB, která se již se ctí zapojila do financování aktivit spojených s rozvojem obnovitelných zdrojů, by měla tento

fond řídit a směřovat zdroje s využitím kanálů evropského bankovního systému.

6.5 Hlavním problémem je racionalizace zdrojů. Je nezbytné usměrňovat a koordinovat strukturální fondy, Evropský sociální fond a fondy sedmého rámcového programu. Tuto koordinaci může zajistit Komise se svým novým GR pro oblast energetiky.

6.6 Jsou nezbytné soukromé finanční zdroje. Iniciativy partnerství soukromého a veřejného sektoru by měly být podněcovány provozním i daňovým způsobem, ve spolehlivém a dlouhodobém referenčním rámci.

6.7 Výjimečnou roli při šíření technik, příležitostí, znalostí, vzdělávání a odborné přípravy mohou sehrát organizace podniků a zaměstnanců, stejně jako organizace občanské společnosti působící v této oblasti. Občanská společnost by se na projektech tohoto typu měla vždy podílet.

6.8 Zásadní úloha při zajištění optimalizace zdrojů připadá aplikacím IKT. Z nedávné studie Komise (The implications of ICT for Energy Consumption, e-Business Watch, Study report no. 09/2008, http://www.ebusiness-watch.org/studies/special_topics/2007/documents/Study_09-2008_Energy.pdf) vyplývá nutnost využít veškerý potenciál vyplývající z IKT.⁽⁶⁾ To by mohlo mít velmi pozitivní účinky na vytváření nových zelených pracovních míst.

6.9 V oblasti energetické účinnosti budov EHSV ve svém stanovisku⁽⁷⁾ identifikoval vhodné politiky, které je třeba nasadit k usnadnění kontrol energetických standardů nemovitostí a k tomu, aby koneční uživatelé měli podněty k pořízení a využívání vhodných zařízení a k rekonstrukčním akcím vedoucím ke zlepšení tepelné izolace budov.

6.10 Pokud se týká energie z obnovitelných zdrojů, jsou potřebné podpůrné akce zaměřené na výzkum a vývoj a programy vytvoření stabilního a soběstačného trhu; podnikům a konečným uživatelům musejí být poskytovány daňové úlevy a podněty k výrobě a spotřebě energie z obnovitelných zdrojů. Takové programy by měly být dlouhodobé, jak je tomu v případě Německa, jež hodlá postupně snižovat veřejné zásahy, a tím poskytovat podnikatelským subjektům a veřejnosti možnosti plánovat vlastní investice.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 277, 17.11.2009, s. 20.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 175, 28.7.2009, s. 87–91.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 162, 25.6.2008, s. 62–71.

6.11 Zvláštní kapitola by se měla věnovat vzdělávání a odborné přípravě⁽⁸⁾. Vzdělávání je nezbytné k šíření vědomostí a znalostí v budoucích generacích, zatímco odborná

příprava má zásadní význam pro to, aby mohly se mohly dále vyvíjet nové technologie určené k rozvoji energetické účinnosti a boji proti změně klimatu.

V Bruselu dne 14. července 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 277, 17.11.2009, s. 15–19.